

Eesti Postimehe lisas „Missions-Leht” 1902 ilmunud ülevaade Vene riigi evangeeliumi luteri usu koguduste abikassa tegevusest 1901. aastal seoses eestlastega. Oudova kirik. Teated Eestist. Narva ringkond: Ostrova (Ostrowa). Simbirski kubermang: Smorodino eesti asundus (orel). Peterburi kubermang: Markovo (Markova) eesti kogudus. Saratovi kubermang: Novoaleksandrovka (Nowo-Aleksandrowka). Taga-Kaukaasia: Batumi–Kutaisi kogudus. Eesti asundused Neudorf ja Estonia (Estonskoje). Eestikeelsed jutlused Thbilisi (Tiflisi) linnas. Türgi: Kars: Uus-Estonia (Nowo-Estonskoje) eesti küla (kool, rahvaarv). Aserbaidžaan: Balaxani (Balahani) abipastor Stamm. Petrowsk (olet. Dagestan: Mahhatškala?). Dagestan: Derbent. Novorossiiski (Noworossiiski) kihelkond: 1000 eestlast, sh. Burna eesti asundus (10 peret). Ufa kubermang: Birski maakond: Dago ehk Hiiumaa eesti asundus. Tšeljabinskisse välja rännanud eestlased. Tveri kubermang: Võšni Volotšoki (Wõini-Wololtshoki) maakond: Nurmekunde (Staroje). Köster Käärik (Kärik). Toržoki (Torshoki) maakond: Vorobjovo (Worobjewo). Omi asundused: Kovaljovo (Kowaljewo) (kõrts, peremeeste arv), Reeveli (Reval ehk Tallinn) eesti küla. Köster-koolmeister Luiga. Tobolski kubermang: Pudene soome-eesti asundus. Köster-koolmeister Aksel Auer. Tomski kubermang: Mariinski maakond: Padelniku (?) küla (väljarändajad Otepää ja Rannu kihelkondadest). Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Eesti Postimehe Missions-Leht (nr. 11), 28. november 1902, lk. 86–88

Abikassa 1901.

Weneriigi Ew. Luth. usu koguduste abikassa peakomitee poolt on jällegi suurem saksakeeleline raamat ilmunud, kus 1901 aasta töö kohta pikemalt aru antakse ja kust meie järgmised teated võtame, mis eestlaste kohta käiwad.

Peakomitee käest on kõige enam Rõngu kirik Liiwimaal abi saanud. Selle kiriku ümberehitamise kulud arwati 15,000 rubla pääle; sellest on kogudus ise suures ohwimeeles 11,000 rubla andnud, kuna abikassa 4000 rubla 10 aasta pääle laenas. Oudowa kirik, Pihkwa kubermangus, on ka ümberehitamiseks abi saanud, nimelt 500 rubla kingituseks ja 500 rubla laenuks 5 aasta pääle.

Eestimaa ringkonna komitee teadustab, et Amblas on õpetaja tööpõld iseäranis selleläbi suureks kaswanud, et sääl nelja raudteejaama Aegwiidu, Lehtse, Tapa ja Tamsalu juures wäikesed alewikud on tekkinud. Nimelt on Tapa alewik juba hulga suuremaks kaswanud kui Ambla. Sellepärast on abikassa 200 rubla kolme aasta pääle abiõpetaja palgaks lubanud.

Põhja-Liiwimaa komitee on suure kingituse saanud. Keegi häätegiija, kes oma nime ei nimeta, on 3000 rubla kinkinud, mille kasud Wõru linna kiriku hääks peawad tarwitatud saada. — Pärnu Elisabethi kogudusel ja õpetajal on suurte ohwitega korda läinud alalist abiõpetajat ametisse seada, kelle hoole alla 6000 hingeline maakogudus on antud. Abiõpetaja maja ehitamiseks korjatak-

se raha. Aga ilma abikassa abita ei saa uus abikogudus edespidi wist küll mitte läbi. —

Wiljandi maakogudusest ära lahutatud *Kõpu* kogudus saab warsti iseiswaks. — *Torma-Lohusuu* koguduse lahutamine näib ka edenewat, sest *Awinurme* on ju enesele alalise abiõpetaja saanud, kellel aga weel maja ei ole. — *Käru* kogudus on juba täiesti *Wändrast* lahutatud. Endine Pärnu kreisi abiõpetaja on nüüd sääl alaliseks õpetajaks, nõnda et *Wändra* õpetajal enam pole tarwis *Kärusse* sõita ja oma suurt kogudust sagedasti ilma õpetajata jätta.

— *Sindi* wabriku kiriku lahutamine *Torist* läheb pikkamisi edasi. Koguduse annid seks otstarbeks kaswawad küll, aga wabriku walitsusega ei ole asi weel joonele jõudnud. — *Häädemeeste*, *Tõstama*, *Puhja* ja *Wõru* wäikesed kogudused ei saa ilma abikassa abita läbi. Häädemeeste kogudus püüab aga hoollega wiimati nii kaugele jõuda, et abi tarwis ei lähe; seks tahab ta enesele maksu pääle panna ja kiriku maid parandada.

Narwa ringkonnas on *Ostrowa* ikka alles ilma köster-koolmeistrita, sest et tarwilist palka pole weel jõutud korjata.

Kasani ringkonnas *Simbirski* kubermangus on *Smorodino* Eesti kogudus oreli hääks abikassa käest 100 rubla kingituseks saanud.

Peterburi ringkonnas on *Markowa* Eesti koguduse köster-koolmeister 70 rubla abikassast saanud.

Saratowi ringkonnas sai *Nowo-Aleksandrowka* Eesti asunduse köster-koolmeistrile niisama suur abi osaks.

Tiflisi ringkonnas on mitmed Eesti asundused. Nõnda on *Batum-Kutaisi* koguduse piirides *Suhhumi* ligidal *Neudorfi* ja *Estonskoje* külad, kus eestlased asuwad. Batumi õpetaja wõis aga ainult 2 korda aastas asundustes käia. *Tiflisi* linnas on ka Eesti keeli jutlust peetud. *Karsi* linna ligidal on *Nowo-Estonskoje* Eesti küla nüüd 18 aasta järel enesele kooli saanud. Koolilapsi küll palju ei ole, sest terwes koguduses pole enam kui 60 perekonda. Aastal 1898 oli 80 perekonda, aga 20 on kaugemale läinud ja kiriku kohus on ema kombel neid otsida. *Baku* ligidal *Balahanis* peetakse 1901 oktobri kuust saadik 6 keele pääl jutlust, aga seitsmendat, Soome keelt, läheb ka weel tarwis. Eesti keele mõistja abiõpetaja *Stamm* tahab nüüd ka Soome keelt õppima hakata. *Petrowskis*, kõige nooremas koguduses, peab õpetaja omas toas *Jumala* teenistusi, millest talwel kuni 300 hinge osa wõtawad, kuna suwel waewalt 30 hinge tuleb, sest et siis meremehed reisidel on ja ka kolonistid on kodunt ära. *Jumalateenistusi* peetakse *Saksa*, *Wene* ja Eesti keeli. Mõned koguduse liikmed maksawad 24—60 rubla aastas kiriku hääks, aga suurem hulk liikmeid on wäga waesed ja elawad peost suhu. *Derbentis* käib õpetaja igas kuus korra ja peab sääl *Wene* keeles jutlust, sest koguduse liikmed on sakslased, lätlased, eestlased, armeenlased ja niisugused, kes ainult *Wene* keelt räägiwad. Kogudus laulab aga wiies keeles ühe korraga. Selle koguduse õpetajal on küll palju tööd. Iga päew on ta hommikust lõunani koolis lapsi õpetamas, peab õhtuni nende kirjutuse hestisid parandama. Laupäewa öösel wastu pühapäewa sõi-

dab ta Derbenti, peab seal jutlust ja teisel öösel wastu esmaspäewa sõidab ta jälle koju ja astub kohe koolituppa! *Noworossiski* kihelkonnas *Mustamere* ääres elab 1000 eestlast, ainult 10 peret elab väikese *Laba* jõe kitsas orus, *Maikopi* kreisis.¹

Suurest Moskwa ringkonnast, mille alla ka Siberi käib, kuulub ka mõndagi eestlastest. *Ufa* kubermangus, *Birski* kreisis, *Turajewka* küla ligidal, on eestlaste asundus. Seda on Samara abiõpetaja abikassa kulul vaatamas käinud ja teab sellest nüüd rõõmustawat rääkida. Selle asutuse nimi on nüüd *Dago* ehk *Hiiumaa*, sest et säälsed asunikud enamasti Hiiumaalt pärit on. Õpetaja kirjutab: „Mis ma nägin, rõõmustas mind väga. Nüüd alles on neil waestel inimestel oma maa jalge all. Siit saadik elasiwad nad rendi maa pääl, aga nüüd on nad põllupanga abiga ühe erainimese käest Wene küla Turajenka ligidal maad päriks ostnud, väga odawa hinna eest, 18 rubla dessatin. Ühe ainsa rubla maksiwad nad omast taskust, 17 rubla laenas pank väga hääde tingimistega, nimelt 4½% eest 22 aasta pääle. Maa on nad sellepärast nii odawalt saanud, et mõisnik neid väga südame pääl kannab. Temal on weelgi palju maad müüa, aga nüüd nõuab ta 30—40 rubla dessatinist. Maa on ütlemata hää, koht ilus — mets, mägi, org ja suur jõgi ainult 3 wersta eemal; eestlaste asundused on väikesed, kõige suurem koht on 30 dessatini. Inimesed oliwad siia tulles waesed, wilja ikaldused ja muud hädad tuliwad juurde, nõnda et nad hakatuses edasi ei pääsnud. Nüüd aga wõiwad nad rahul olla. Peaks nemad aga waimu elu poolest ka edasi jõudma, sellepärast oleks uusi asujaid tarwis, sest 7 peret arwata 40 hingega ei wõi üksi enesele köster-koolmeistril muretseda. Muidugi oleks kõige parem, kui *Ufa* kubermangu tarwis saaks õpetaja ametisse seatud, sest et säääl tuhandete wiisi Luth. usulisi asujaid on.

Tsheljabinskis peeti raudtee jaama ligidal olewas wäljarändajate kuuris Eesti keeli Jumalateenistust, millest 100 inimest osa wõtsiwad, kellest 80 armulaual käisiwad. *Tsheljabinskis* asuwate eestlaste käsi käib suuremalt osalt õieti halwasti. „Wähe maad, wilja ikaldus ikalduse järele ja linnas wähe teenistust. Üks kord aastas saawad nad õpetajat näha ja sedagi ainult mõneks tunniks.” Muidu neil waimulikku juhatus ei ole. Nende hingede arw on 123.

Tweri kubermangus *Wõini-Wololtshoki* kreisis, on Eesti asundus *Staroje*. Suure waewaga saiwad säälsed asujad 1899 aastal riigiwalitsuse käest luba enesele palwe- ja koolimaja ehitada, mis ka abikassa kulul enamasti sai ehitatud. Aga nüüd on jälle raske ministeriumist luba saada koolmeistrile 34 dessatini kinkimiseks, sest et koolitöö algamiseks peab enne luba olema ja seda ei ole weel köstril mitte. Köster *Kärik* on palju koguduse waimuelu edennemiseks tööd teinud, laulukoori, kontsertisid ja põllumeeste seltsigi asutanud. Et teda aga koolmeistriks ei kinnitatud, siis on ta kahjuks sääält pidanud lahkuma. Selle asutuse nimi on nüüd *Nurmekunde*, kus 150 peremeest, arwata 800 hinge kokku asub. Nemad on Moskwa põllupanga abiga arwata 40—60 dessatini suurused maatükid enesele omandanud. Arwata 30 peremeest on küll weel väga waesed, aga teised on jälle üsna jõukad, kes karjakaswamise läbi hääd raha teeniwad. Mõnel on koore-lahutajad masinad nõndanim.

¹ Need 10 peret elasid põhja pool Kaukasuse mägesid Burna eesti külas. A. A.

Pariisi wõi walmistamiseks, mida nad, 800—900 rubla eest kuus Peterburisse müüwad.

Tweri õpetaja hoole all on ka *Worobjewo* küla, *Torshoki* kreisis, kus 6 Eesti perekonda asuwad, kes oma maa pääl elades ennast põllutööga, karjakaswatomisega ja metsa kauplemisega toidawad. Mõned neist on üsna jõukad. Asujate waimuelu on keskmine, joomise üle kaebatakse vähem kui enne.

Siberi Omski linna ja *Omi* maa asunduste üle pole hääd rääkida. Mööda läinud wiljaikalduse aastat ei peetud mitte Jumala witsaks, waid wiina joomine kestab wana wiisi edasi. Piimatalituste läbi teenib rahwas raha küll ja Eesti külas *Kowaljewos* asuw kõrts müüb igas kuus 2000 rubla eest õlut ja wiina. Säälsed 100 peremeest müüwad suwe kuudel 300 puuda piima päewas ja teeniwad 4000 rubla kuus. Eesti küla „*Reval*” ehk *Tallinn* wõtab kuus 1600 rubla piima eest sisse. Ja siisgi ei taha nemad midagi palwemaja ja koolmeistri ülespidamiseks anda. Mitte et nad kiriku ja kooli wastased oleksiwad, waid sellepärast, et nad algmisest saadik on wilunud kõik muidu saama. Nemad arwawad, et abikassa *peab* neile andma prii kooli ja koolmeistri! Et endine kõster-koolmeister *Luiga* ära on läinud, siis tahab õpetaja katsuda nõnda toimetada, et *Omi* kolonistid kõige vähemast poole palga, 250 rubla, omast taskust uuele kõster-koolmeistrile maksawad.

Soome wangide õpetaja hoolekandmisel on *Tobolski* kubermangus *Pudene* asunduses soomlased ja eestlased enesele kõster-koolmeistri *Aksel Aueri* saanud, kes mõlemaid keeli mõistab ja abikassa poolt palga lisa saab.

Tomski linnast 140 wersta kaugel, *Marinski* kreisis, *Padelniku* külas on 40 Eesti perekonda asuma hakanud, kes Liiwimaalt *Otepää* ja *Rannu* kihelkondadest sinna wälja on rännanud. Jumalateenistuse paika neil weel ei ole.

Neid tähendusi oleme abikassa aruandest eestlaste kohta leidnud. Wõib olla, et muudgi arwud nende kohta käiwad, et aga usuwendade rahwust mujal pole tähendanud, siis ei teadnud meie ka enam eestlastest kõnelda. Need arwud aga on õpetlikud küll, nad ei näita mitte ainult seda, et eestlasi igal pool Wene riigi piirides elab, waid ka seda, kui palju abikassa nende keskel õnnistusriikast tööd teeb ja kui palju tööd teha jääb.

* * *

Meie tahame siin *kaks soowi* awaldada, ühe kodumaa kogudustele ja teise Eesti asundustele laialises Wene riigis:

1) Et meie *kodumaa kogudustes* praegu uus lauluraamat tarwitusele wõetaks, siis wõiks *wana lauluraamatut* waestesse Eesti asundustesse saata. Wiidagu sellepärast *wana lauluraamat*, kui ka muud *waimulikud raamatud* koguduse õpetaja kätte selle palwega, et tema neid edasi saaaks; on ju õpetajal luba kiriku pitsatiga kuni puudase paki ilma maksuta saata.

2) *Eesti asundused*, kes raamatuid soowiwad, andku meile oma soow ja adress teada, mida meie siis „*Missioni lehes*” soowi täitmiseks tahame lugejatele teadustada. Sel wiisil wõiksime ka „*raasukestega*” Jumala riigi tööd teha.